

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 69, י"ט בשבט תש"ע

שיר שחלמתי על פראג – היהודית!?

הרב מנחם קלכהיים, תושב בנימין, סגן הרב הראשי של פראג ומרצה במכללת אורות

החברתית החזקה בגיל בית ספר יסודי ותיכון בין ילדי היהודים לילדי הגויים 'לא תורמתי' לניסיון לבלום את המשך חורבן היהדות במקום על ידי 90% נישואי תערובת. אך אם לא יצרפו את ילדי הגויים לבית הספר הוא ייסגר, ויימחק כל זכר של חינוך יהודי. אז נגיע חלילה לאחוזי התבוללות גבוהים עוד יותר! גודל האתגר והאחריות יובנו אם נוסיף קצת נתונים: לפני השואה חיו בעיר פראג כ-86,000 יהודים. היום רשומים בקהילה 1800 יהודים (בצד עוד קצת ישראלים, מהגרים מרוסיה ויהודים 'לא מזוהים'), ומתקיים תהליך התבוללות של 90% נישואי תערובת.

דילמות אלו ואחרות הם לחם חוקו של כל איש חינוך העובד עם יהודי הגולה. לעתים נדמה לי שאנו, בישראל, חיים בבועה. אין לנו שמץ של מושג מה קורה מחוץ לגבולות הארץ המובטחת ומה קורה עם שאר אברי הגוף של האומה הישראלית הנרקבת בגולה. אין לנו מושג, וגם לא בטוח שאכפת לנו באמת. כמה אנו לומדים, קוראים, מקיימים ימי עיון או כנסים ופשוט עושים? ואם תאמרו 'זו בעיה שלהם שהם נשארו שם', תעצרו רגע ותחשבו מה הייתם משיבים אם זה היה אח או אחות שלכם? – ואז תענו. הרי אלו אחינו, בשר מבשרנו. אילו הגויים היו חלילה קמים היום ומשמידים אותם היינו כאיש אחד מרעישים עולמות, אך כשזה קורה לאחינו היהודים עקב שנות השלטון הקומוניסטי, עקב חוסר מודעות וידיעה, אנו שותקים. כואב, עצוב ונורא.

אם זיכרון השואה חשוב לנו כל כך, אם אנו רוצים למנוע שואה שנייה ומסוכנת מקודמתה בעם ישראל,

מה היית עונה לשאלה האם בית הספר שלך צריך לקבל לשורותיו תלמיד לא יהודי? התשובה לכאורה די פשוטה, אך לא כן המצב בפראג (בירת צ'כיה) הרחוקה. לעתים חסרים ילדים כדי לקבל תקן לפתיחת כיתה. מחד גיסא, אם נקבל את הילדים הגויים נוכל לפתוח כיתה יהודית ולתת לילדי היהודים חינוך יהודי, ואילו דחייתם של הגויים תביא לסגירת הכיתה כולה. מאידך גיסא, הייתכן כי במו ידינו ניצור כיתה אחת בה מתרקמת חברות בין ילדים יהודיים שהוריהם רוצים חינוך יהודי ובין חברים גויים?

נשמע הזוי? זו רק דוגמה אחת להתמודדויותיו של רב בקהילה שרוב חבריה אינם יודעים מה הן תורה ומצוות, ושלמעלה מתשעים אחוז מהם מתחתנים עם גויים!

מה הוחלט? הנהלת בית הספר של קהילת יהודי פראג החליטה לאפשר לילדים גויים להירשם לבית הספר ובזכותם לקבל את התקצוב הממשלתי המלא כמוסד רשמי של משרד החינוך הציכי, במסגרת חוק חינוך חובה חינוך. תקצוב המהווה תנאי לפתיחת כיתה לילדים היהודיים. מה מחפשים ילדים גויים עם תעודותי בבית ספר יהודי שמלמד גם עברית, יהדות וציונות? ראשית, הם גרים בשכונת לבית הספר וזה פשוט נוח להם. שנית, הם מעוניינים בחינוך איכותי וזה מושג באמצעות כיתות קטנות ועל ידי חברות עם יהודים...

המצב כיום הוא ששליש מתלמידי בית הספר הם יהודים כהלכה, שליש – זכאי חוק השבות (נניח, רק האבא יהודי) ושליש – גויים גמורים. ההיכרות

עלינו להקדיש זמן ומחשבה כיצד להתמודד עם קבר האחים הענקי שנכרה מול עינינו ליהודי הגולה. צריך לחשוב מה אני מוכן אישית לעשות בנידון. כדי לסיים באווירה קצת יותר אופטימית נספר את סיפורו של הרווק היהודי שהוא כנראה המבוגר ביותר בעולם. ר' שולם אלטר פוירשטיין, שחגג מזמן את יום הולדתו ה-90 (מי דיבר על רווקות מאוחרת...), הוא מזקני המניין של קהילת פראג וניצול שואה בודד מקרב כל משפחתו שנספתה. לא נותרו לו אפילו דודים או בני דודים – משפחתו כולה נמחתה מעל פני האדמה. ר' שולם עבד במחנות כפייה בהונגריה ושב לאחר המלחמה לפראג. ר' שולם, שגדל בבית חסידי אדוק לא נגע בבשר חזיר גם כשלא היה מה לאכול. במשך שנות השלטון הקומוניסטי הוא בילה 12 שנים מצטברות במחנות מעצר עם עבודות כפייה בגלל עקשנותו לקיום מצוות. בגלל דתיותו, הוא גם לא התחתן היות שלא מצא אישה שומרת מצוות לרוחו. בהיעדר משפחה כלשהי, אימצנו לנו ולילדינו את ר' שולם' כסבא עת היינו בצ'כיה בשליחות. היינו מבקרים אותו בבית האבות היהודי, בחגים הוא היה האורח שלנו, דאגנו לו לצ'ולנט ('חמין' בשבילכם...), לארבעת המינים ולתמונות מישראל שהוא רצה שיקשטו את חדרו. לקראת סיום השליחות חשנו שלא נוכל לשאת את הפרידה מר' שולם – פשוט לא ניתן להותיר אותו שם מאחור, ערירי ובודד. בפיו הייתה רק בקשה אחת: הוא רצה לראשונה בחייו, בגיל תשעים,

לבקר בארץ. הוא הוסיף שאם הוא לא יזכה לכך לפני מותו – שלפחות נרכוש לו קבר בהר הזיתים. לא יכולנו לסרב לבקשה והבטחנו לו שגם כשנגיע לארץ לא נשכח אותו ונדאג שיגיע לביקור עוד בחייו. בסוכות אחרי שנחתנו הזמנו את ר' שולם לביקור. רופאו האישי חייב אותו במלווה צמוד לאורך כל הביקור. לשם כך ביקשנו מחברה טובה שלנו – חוה (שהיא עצמה בת לניצול שואה) – להיות לו לעזר בזמן הביקור בארץ. לא כאן המקום להאריך בתיאור הרגעים המרגשים – בשכיבה של ר' שולם בן התשעים על אדמת הקודש בנתב"ג כדי לנשקה, ברגשותיו עת הגיע לראשונה לכותל, במשמעות ביקורו ביד ושם – זכר לשואה שחוה על בשרו, ועוד. לאחר ששבו לפראג המשיכה חוה לדאוג לכל מחסורו של ר' שולם, והוא בתמורה הציע לה נישואין למרות היותה בחורה צעירה (היא בשנות השישים שלה)...

החתונה נערכה ברוב עם ב'מכון מאיר' בירושלים והייתה אירוע שלא יישכח: לשמוע 'הרי את מקודשת ליי שנאמרת לראשונה בגיל תשעים... מאז הם חיים באושר ובשמחה שקשה למצוא גם אצל זוגות צעירים יותר.

האם גם אנו נדע להביא ברכה ותקווה לאחינו שבגולה הנוראה?

1. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
2. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אלי: vyg8@zahav.net.il.
3. מומלץ לשמור על דפי "בעין חינוכית" לשימוש עתידי.
4. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.